

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Historia Zaringo Badensis

Schöpflin, Johann Daniel

Carolsruhae, 1766

Caput I. Ernestus [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-295072](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-295072)

CAPUT I.

ERNESTUS.

A. 1527. ----- 1553.

§. I.

Ernestus, filiorum Christophori septimus, <sup>Ernesti
initia,</sup> Pforzhemii natus die VII. Octobris A. 1482. cum fratribus a tenera ætate bonis literis & artibus institutus est puer. Infusa primis annis virtus ætatis progressu firmata fuit & aucta. Cum Ulrico, Wirtembergæ Duce, amicitia junctus, una cum conjuge festivitati interfuit, (c) quæ A. 1511. Stutgardia celebrata, quum Sabinam Bavaricam, Alberti IV. Bavaricæ Ducis filiam, Ulricus duceret uxorem; ille, qui octennio

A 3

(c) In Comitatu Ernesti tum fuerant: Wolfius & Neuhausen, Georgius de Herfenstein, Johannes de Hertzstein, Otto & Dietericus de Gemmingen, Christophorus de Habsburg, Georgius de Uffenloch, Johannes de Ehingen, Christophorus Weifchenfelder, Melchior & Johannes de Hirnheim.

ERNEST.

post a Suevico foedere expulsus Ducatu, nonnisi revolutis tribus lustris (A. 1534.) in eundem restitutus est.

§. II.

Ditiones
ejus.

ERNESTUS ex patris testamento Hachbergam, Saufenbergam, Usenbergam, Rœtelam, Badevillam, ut & oppida Schopfheim & Sulzberg, A. 1515. vivo parente accepit; (d) ita nimirum, ut terras illas eodem jure regeret, quo fratres duo seniores suas regendas acceperant. Sedem regiminis sui tum fixit Sulzbergæ, quæ Hachbergicæ ditionis est. Marchiæ Hachbergensis intuitu, in Comitibus Imperii sedem ei atque suffragium Maximilianus I. Cæsar concessit. Carolus V. autem in Wormatiensibus Comitibus A. 1521. jura & privilegia omnia Domus Badensis ei & Philippo fratri confirmavit; collata ei quoque præfenti investitura; additaque conditione, ut post obitum patris, ambo fratres ex Cæsaribus manibus eandem iterum reciperent. Wilhelmus IV. Bavaricæ Dux, cum Domo Badensi vinculum ambiens, Mariam Jacobeam, Philippi filiam, ex Elifabetha Palatina genitam, Ernesti nostri ex fratre neptem, A. 1522. in matrimonium petiit. Ernestus, patris loco, eam comitatus est Monachium.

(d) Displicuerat Ernesto terrarum divisio, quam A. 1510. ordinaverat pater; unde A. 1515. nova hæc divisio inita. Vid. supra Tom. II. pag. 264.

Prima hæc ex sanguine Marchionum Badensium Princeps in Bavaricam Domum migravit. Mathildis filia ejus ex Bavarica vicissim Domo in Badensem prima transivit; (e) in Philiberti Marchionis thorum traducta. Reciprocum hoc sanguinis vinculum Bavaris dedit occasionem, ut Badensibus rebus se subinde immiscerent, magnisque in Marchia mutationibus darent occasionem.

§. III.

Benedictinum S. Cyriaci Parthenium, prope oppidum Moniales Sulzberg expulsi. Sulzberg, a Birtilone Dynasta, qui ibi sepultus est, A. 996. conditum (f) ad annum usque 1521. ordine non interrupto suas aluit Moniales. Ernestus ex patris Christophori destinatione A. 1515. regiminis sui sedem quum fixisset Sulzbergæ, mores earum propius observavit.

Sub Magistra hæc sua licenter cum viverent, nec aliud, quam expulsio earum, superesset remedium, ad Basiliensem Episcopum, cui Monasterium suberat, se convertit Ernestus, eoque consentiente, Moniales cum Magistra ejecit; (g) dilapidata ab illis bona recuperavit, reditusque Monasterii A. 1521. administratori curandos commisit. In medio Ecclesiæ Monasterii superest lapis,

(e) Vid. Tom. III. *Hist. Bad.* pag. 35.

(f) Conf. Tom. I. pag. 21.

(g) Postrema fuit *Gunsia Spoerlin.*

ERNEST.

cui hæc inscripta sunt verba: „ Obiit Venerabilis Vir frater
 „ Georgius Locher Administrator & Prior hujus loci - - -
 „ Anno Dom. MDXX. „

Monast.
Rhein-
thal.

In illis quoque partibus (*h*) aliud olim viguerat Parthe-
 nium, sed Regulæ Cisterciensi adscriptum, quod *Rheinthal* voca-
 batur; circa A. 1255. a Conrado, Friburgi Comite, institutum;
 Abbatia Lucellenfi in Sundgovia Alfatica subordinatum.

Moniales fatis adversis extinctæ sunt, Abbatia in Priora-
 tum, a Lucella pendentem, redacta. (*i*) Lucellensis Abbas Er-
 nesto A. 1533. Marchioni nostro, promisit, si ipse vel successores
 Rheinthalensem Prioratum aliquando vendituri essent, ante omnes
 offerendum Marchioni. Lucellenses eum hodieque possident.

Ferdinandus Archidux Austriae, Caroli V. frater, quum
 A. 1523. in Brisgoviam venisset, Ernestus Marchio in honorem
 ejus venationes instituit. (*k*)

§. IV.

(*h*) Neoburgum inter Rhenense atque Mulhemium, ubi Badevillanæ Præfe-
 cturæ sedes.

(*i*) BERNHARDINUS in *Fastis Lucellenfibus* pag. 149.

(*k*) In districtu, quem vocant Ried, qui per Beckingenfem, Scaphufianum,
 Gottenheimenfem, Mördringenfem, Wassenvilleranum & Ihringenfem
 agros se extendit.

§. IV.

Rusticorum tumultuantium furor, qui A. 1525. magnam ^{Turbæ rustica-} Germaniæ partem & inferiorem quoque aliquandiu turbaverat ^{næ.} Marchiam, (l) velut contagio quodam Brisgovicæ Roetelæ & Saufenbergæ Dynastias invasit.

Hœhingæ & Landeckii Castra Ernesti a tumultuantibus combusta sunt. Res tamen sine sanguinis effusione fere fuit perfecta. Rebellionis auctores mulctati sunt capite. Reliquos Ernestus mulctavit pecunia. (m) Securitati suæ consulturus Argentinam se contulit Ernestus, Castri Hachbergæ tutela Georgio ab Hohenheim, Ord. S. Joh. Equiti, & deinde Magistro supremo commissa. Biennio post (A. 1527.) die S. Galli super damna, accepta & data, Neoburgi ad Rhenum transactum est inter Austriacos Brisgoviciæ Status ex una parte, atque Ernesti subjectos ex altera; illos nempe, qui in Hachbergæ, Sufenbergæ, Roetelæ & Badevillanis terris habitaverant, atque tumultibus suis infestaverant Austriacos. Conventum est, ut rustici pro damnis illatis 5600. florenos persolverent; Austriacis incolis ablata fideliter restituerent; census debitos novo laterculo consignandos curarent; chartas enim & urbaria, quæ vocantur, rustici tumultuantes

Tom. IV.

B

(l) Vid. Tom. III. pag. II.

(m) FOERSTERUS in *Commentariis Mss. de reb. Hachberg.*

ERNEST.

comburere solebant. Contra Austriæ rusticos, seditionis participes, actio vicissim Ernesto servata. Comitum ac Dynastarum nomine Sigismundus de Falckenstein, Baro; pro Ecclesiastico Ordine Conradus, Schutterensis Abbas, & Wilhelmus de Wyger, Ord. Teut. Commendator Friburgensis; pro Equestri Ordine Joh. de Reyschach & Conradus Sturtzel de Bucheim, cum Civitate Friburgensi, figillis suis Instrumentum transactionis firmarunt.

Conventionis hujus participes fuerunt Jo. de Hatstein, Ordinis Melitenfis per Germaniam Prior; Johannes Abbas S. Blasii; Laurentius Abbas Ettenheimensis; Jo. Abbas Thennebacensis; Leonhardus Abbas S. Mariæ; Jos. Abbas S. Petri; Abbatia S. Trudperti; Præceptorium S. Antonii Friburgi; Capitulum Waldkirchense; Prioratus S. Ulrici; Carthusia Friburgensis; Abbatia Monialium in Guntersthal, Adelhausen, S. Catharinæ & Wunnenthal. Inter Dynastas & Equites comparent Conradus, Comes Tubingensis; Dominus in Lichteneck; Dynastæ in Stauffen. Ex Nobilium quoque ordine quamplures.

§. V.

Comitia
Spirens.

Annus, qui transactionem præcessit (A. 1526.) memorabilis est Comitiis Spirensibus, quæ religionis & belli Turcici causa Carolus V. indixit. Interfuit illis Ernestus noster. Præfuit illis, post Ferdinandum, Cæsaris nomine, Philippus frater Er-

nesti; inter quatuor Vicarios primus; (n) cujus res supra exposui. (o)

Post multas contentiones decretum est denique, in terris suis ita se gerant Imperii Ordines, ut nec Deo, nec Cæsari displiceant. (p)

Transiit A. 1527. ad plures Christophorus Marchio. Ernestus noster & Philippus frater a Regimento Imperii, quod Maximilianus I. instituit, quodque Cæsare absente res Germaniæ ordinavit, prorogationem investituræ A. 1528. impetrarunt. Bienio post, in Comitibus Augustanis, Carolus V. Imp. præfens feuda Imperii Ernesto contulit, qui ea suo & Philippi fratris nomine accepit.

§. VI.

Carolus V. in Augustanis Comitibus A. 1530. Pacem Religionis Protestantibus quum constanter recusasset, Principibus Evangelicis discedentibus, perstitit Ernestus; novas de compositione religionis condiciones proponens. Inter alias hæc erat, ut in causa religionis in posterum nihil typis vulgaretur, donec in

Tom. IV.

B 2

(n) *Recessus Spirensis* hujus anni in *Præfat. & Subscriptione.*

(o) Tom. III. pag. 53.

(p) SLEIDANUS Lib. VI. pag. 150.

ERNEST.

Concilio, intra sex menses convocando, controversiæ tollerentur. Lutherus & Wittenbergenses restiterunt Theologi. Saxo legatis suis, qui Comitiis intererant, die 15. Octobris rescripsit, ut hac super re mandata se non accepisse responderent. (q) Augustanis his Comitiis, ut Wormatienfibus ante decennium, intererat Cancellarius Badensis, Hieronymus ille Vehus, vir doctus, probus, moderatus; a Luthero adversario his laudibus ornatus. Placida ille Principis sui sensa Catholicis & Protestantibus Germaniæ Statibus, medius inter utrosque, exposuit; ex gravaminibus religionis nonnulla admittens; nonnulla rejiciens; omnia ad concordiam & pacem reducens; (r) qui rem tanti momenti vel in Synodo, vel in Comitiis discuti & defini, non ex privatorum arbitrio decidi debere contendit.

In iisdem Comitiis Ernestus damna, bello rusticano e Brisgovia Marchicis terris illata, ut refarcirentur, a Cæsare petiit. Hic nonnullis ex consiliariorum ordine causæ cognitionem commisit.

Institutus paulo post Conventus, quem Austriaci Brisgovia, privilegiorum prætextu, adire noluerunt. Ernestus, qui

(q) SECKENDORFF. *Hist. Lutheranismi* Lib. II. Sect. XXXV. §. 80. pag. 209.

(r) COELESTINI *Historia Comitiorum Augustanor.* A. 1530. Tom. III. pag. 80. SECKENDORFF. *l.c.* Lib. I. pag. 155. & Lib. II. pag. 177. & 195.

ante triennium Austriacis damni restitutionem præstiterat, (s) suam impetrare non potuit. Nec transeundum silentio est, quod Consul & Senatus Friburgi Brisgoviae litteras ad Ernestum Marchionem Bad. A. 1523. die 30. Jan. scripserint, quibus eum monebant, tres homines in tractu Kayserstuhl Lutheri doctrinam inter rusticos disseminare, petuntque, ut eos impediatur atque custodiae tradat.

§. VII.

A. 1530. die 19. Febr. Ferdinandus, Hungariae & Bohemiae Rex, Ernestum Marchionem, literis Pragae datis, monuit, ut periculoso hoc tempore, belli face in Helvetia ardente, communi Brisgoviae securitati prospiceret; atque prohiberet, ne ex ferraria ejus officina Canderensi ad Ulricum Wirtembergae Ducem, hostem suum, ferrei globi deportarentur.

Ernestus Kalendis Maji, epistola Sulzbergae data, respondit, globos incio se fuisse confectos atque exteris venditos ab homine, cui pater jam officinam locaverat. Ceterum de futuro se prospecturum & communi Brisgoviae paci invigilaturum promissit. Plures aliae metallifodinae in terris, Ernesto subjectis, tum temporis se manifestaverant. Marchio, rei tam proficuae intentus, Corpus juris Metallici jussit conscribi (t) & ad inquiren-

B 3

(s) Vid. supra §. 4.

(t) Berg-Ordnung.

ERNEST.

da, tractandaque metalla non modo cives suos, sed & exteros liberaliter invitavit. (u) Continuatum interea apud Hungaros Turcicum bellum. Ernestus A. 1532. Procerum quorundam exemplo suas quoque copias in Hungariam misit.

Anno sequente Christophorus de Venningen, qui una cum Marchione vicum Koenigsbach tenebat, ob lites de venatione exortas, Seboldum de Siglingen, præfectum Steinensem, in via publica gravi injuria affecit, brevique post nonnullos Ernesti Consiliarios atque Ministros, Pforzhemium inter atque Bretthemium aggressus, captivitati mandavit. Venningius, fractæ pacis publicæ reus, punitus est Imperii banno. Res non sine turbis agitata, Philippi denique Spirensis Episcopi interventu A. 1541. composita.

§. VIII.

Portio
hæredi-
tatis Phi-
lippi.

Philippus Ernesti frater A. 1533. quum decessisset, mascula nulla prole relicta, Ernestus cum fratre Bernhardo terras ejus ita divisit, ut superior Marchia, ubi Bada est, ad Bernardum; inferior, vel Pforzheimensis, ad Ernestum pervenerit, uti supra docuimus. (x)

Inferiorem Marchiam tum composuerunt: Pforzhemium oppidum & Castrum, cum Præfectura; Stein Castrum, vicus

(u) Ostendunt hoc literæ ejus impressæ d. 20. Mart. 1530. datæ Sulzbergæ.

(x) Vid. Tom. III. pag. 9.

& Præfectura, ut & Remchingen vicus. Durlacum oppidum, Castrum & Præfectura cum Monasterii Godesaviensis Advocatia. Mülberg Castrum, Burgus olim & Præfectura. Vici Knielingen, Neureuth, Eckenstein, Schreck cum vectigalibus terræ & Rhenni, Linckenheim, Hochstetten cum Harda inferiore, quæ est infra Mülbergam; Graben Castrum, vicus & Præfectura. Staffort Castrum, Burgus & Præfectura. Speck, vicus. Altenstaig, oppidum, Castrum & Præfectura; quam Philippus, quadriennio ante mortem, a Fœdere Suevico, in cuius potestate tum fuerat Wirtembergæ Ducatus, redemit. Liebenzell, oppidum, Castrum & Præfectura. Omnia hæc Marchiam inferiorem tum composuerunt.

Duæ posteriores Præfecturæ sub Ernesto Friderico avulsæ sunt, ut suo loco docebitur.

A. 1534 cum Civitate Basiliensi de jurisdictione superiore & inferiore in minorem Htiningam, ut & de aliis quibusdam controversiis, transactionem inivit Ernestus, cuius opera tum quoque Bremgarticum bellum, inter Helvetios, ob religionem discordes, compositum est.

§. I X.

Neque vero Philippi ditiones modo, sed & onera, eis in-
Conventio de debitis.
 hærentia, æquis partibus inter fratres divisa sunt, ita quidem, ut
 dimidiam eorum partem ferret uterque, nec alterius negligentia
 alteri esset damnosa. Repetita hæc Conventio clariusque expo-

ERNEST.

fita fuit post mortem Bernhardi, quæ A. 1536. evenit. Nova tum A. 1537. S. Michaëlis festo inter Ernestum Marchionem & tutores filiorum Bernhardi, Wilhelmum nempe, Bavarizæ Ducem, & Johannem, Comitem Palatinum Simmerensem, inita est pactio. (y) Adjecta conditio, si onerum sibi incumbentium partem alter fratrum negligentius curet, atque creditoribus communibus, solutionem persequentibus, alteri damnum afferatur, licitum sit læso alterius terras occupare, iisque tanquam propriis frui, donec de damno dato fuerit satisfactum. Sarcito autem damno, terræ occupatæ restituantur. Dubium si oriatur, an refarcitum sit damnum, cognitio causæ ad Electorem Palatinum, vel ad Spirensem deferatur Episcopum, qui controversiam intra sex menses componant; neque victo liberum sit uti provocationis remedio. Conventionem hanc a parte Bada-Badensium consules, judicia & fenatus Badæ, Etlingæ, Cuppenhemii, Stalhovii, Beinhemii, Steinbaci, Raftadii atque Bielæ suis sigillis signarunt.

Inter

(y) Pactionem hanc exhibet Diatriba cujus Rubrum: *Warkaffter und beständiger Bericht, was sich vor und nach unlangst durch den durchlauchtigsten Fürsten und herrn, herrn Ernst Friederichen Marggraffen zu Baden, etc. rechtmæssig und befugter weis fürgenommenen occupation des Obertheils des Fürstenthums der Marggraffschafft Baden - - - verlossen p. 10. LUNIG in Reichs - Archiv tit. Baden & SCHRADAËUS in Sleidano cont. Lib. 19. part. 3. pag. 735.*

ERNEST.

Inter hæc, ut diximus, e vivis excessit Bernhardus, reli-
ctis filiis, ætate minoribus, Philiberto & Christophoro. Tutelam
eorum ad se pertinere contendit Ernestus. Prælatuſ tamen ei
Wilhelmus IV. Bavariæ Dux, gener Philippi Marchionis, ante
quadriennium mortui, ut supra jam docui. (z)

Tutela
filiorum
Bernh.

Ernestus in tutela præteritus est, quod lites ob inæqualem,
ut Bernhardus ajebat, terrarum divisionem exortæ, nondum erant
compositæ. Lites hæ ad Philibertum filium transferunt a patre.

A. 1537. Ferdinandus, Rex Romanorum, literis Pragæ die
10. Junii datis, Christophoro Episcopo Augustano, Uirico Wir-
tembergæ Duci & Ernesto nostro Marchioni, tanquam Circuli
Suevici præfectis, (a) injunxit, ut ob sustentationem Cameræ Im-
perialis imminensque a Turcis periculum, Ordinum Sueviæ con-
ventum indicerent.

§. X.

Ernestus noster ad Christophori patris sui exemplum
A. 1537. inter tres filios, Albertum, Bernhardum & Carolum, de
terrâ suis disposuit Pforzhemii die 27. Junii, qua nempe ratio-
ne post mortem dividerentur. Usus est in hac re consiliis Guil-
ielmi ab Honstein, Argentinenſis Episcopi, quem præ aliis ama-

Divisio
Ernesti
inter fi-
lios.

Tom. IV.

C

(z) Tom. III. pag. 19.

(a) *Obern des Schwæbischen Creyses.*

ERNEST.

vit, Guilielmi & Ludovici, Comitum Palatinorum Rheni, Georgii, Marchionis Brandenburgici. Partitio hæc est:

- I. Marchionatus Badensis & Dynastiæ Befigheim, Mundelsheim, & Altensteig Alberto primogenito assignantur.
- II. Ad Bernhardum & Carolum perveniant reliqua; ita quidem, ut duæ constituantur partes, quarum una Hachbergam, Ufenbergam, Sulzbergam, Hœhingam & Landeckium; altera Saufenbergam, Rœtelam, & Badevilam comprehendat. Optio fit penes Bernhardum.
- III. Cautum est, ne partes hæ subdividerentur in posterum.
- IV. Si Albertus moriatur sine heredibus masculis, portio ejus accedat seniori, & in ejus linea subsistat. Hac autem deficiente, natu minimus succedat.
- V. Quod si ex junioribus intereat unus, reliqui duo succedant, ita tamen, ut tertiam illam partem non dividant, sed indivisam relinquunt. Dos filiarum sit 10. mille florenorum.
- VI. Circa onera decernitur, ut Pforzheimensis portio quinque partes, Hachbergensis duas, Saufenberga, Rœtela & Badevilera tres partes exfolvant.
- VII. Singuli fratres feudorum fuorum investituram pro se & suis fratribus accipiant.
- VIII. Debita, quæ Ernestus pro sustentatione sua contrahet, tres filii solvant.

- IX. Nova acquifita dividantur æqualiter.
- X. Si vivo patre unus ex filiis aliquid vel iudicio vel vi amittit, reliqui fratres pro rata ei refarciant damnum.
- XI. Quamdiu mares superfunt, nulla femina fuccedat; unde filia fingulæ renuncient, quoties annum tredecimum ineunt; & matrimonialibus pactis inferatur exclusio.
- XII. Lineæ extinctæ filia octies vel decies mille florenos accipiat.
- XIII. Alienatio terrarum prohibita.
- XIV. Ubi vendendi & oppignerandi neceffitas occurrit, non modo res offeratur agnatis, sed & reluendi eisdem concedatur facultas.
- XV. Singulis fratribus chartæ & documenta tradantur, quæ eorum terras refpiciunt; communia autem fenior confervet.
- XVI. Singuli communibus titulis infignibusque fruantur.
- XVII. Lites per Auftregas, Conventiones vel per Iudices ordinarios decidantur.
- XVIII. Tutela proximo conferatur agnato, &, ubi fimilis eft gradus, feniori. Testamentaria tamen permittitur tutela.
- XIX. In religione antiqua nihil immutetur, nifi ex decreto Concilii, vel Comitiorum Imperii, nihilque ex bonis ecclefiasticis ad feculares ufus transferatur.

ERNEST.

XX. Carolus, junior filiorum, decimum quartum annum adeptus, sanctionem hanc quoque jurejurando confirmet.

Dispositio hæc Ernestina A. 1537. Pforzhemii facta, a Carolo V. Augustæ Vindel. A. 1550. die 20. Augusti firmata est.

§. XI.

Johanna
Sausen-
berg.

Inter filios hæc dum ita ordinat Ernestus, Johanna Sausenbergica, Ludovici, Longuevillæ Ducis, uxor, Philippi, postremi Sausenbergæ Marchionis, A. 1503. mortui, filia, tum senex, de Dynastiis Brisgovix Badenfibus, quas ad se pertinere credebat, apud Helvetios frequenter conquesta, ad Basilienses se denique convertit, eisque jura sua obtulit. Basilienses conditionibus propositis aures ab initio præbere visi sunt. Plures hæc super re A. 1538. instituti sermones. Albertus de Annvil, Sausenbergæ & Rœtelæ Præfectus, missus est ab Ernesto Basileam, qui veterum Marchionum in Civitatem merita illis in memoriam revocavit, ostenditque, Christophorum patrem Dynastiarum Brisgovicarum possessionem, ex pacto cum Philippo, Cæsaris consensu, bona fide adiisse. Basilienses promiserunt Marchioni, omnibus Johannæ oblationibus se renunciaturos, si difficultates Marchionem inter & Civitatem, jam diu durantes, rationabili mox transactione componantur. De jurisdictione criminali in Hüninga mi-

nore & in Nova Domo (b) de vico *Riehen*, aliisque similibus pridem disputatum & de illis tandem A. 1547. transactum.

A. 1538. Ernestus & Christophorus Landeccii, accepta pecuniae summa, juri, quod in dimidiam partem vici *Köndringen* habuerant, renunciarunt.

A. 1541. Ernestus Marchio dimidiam partem vici *Koenigschafhausen* ab Agnete de *Ramstein* coëmit.

§. XII.

Hungaria hoc tempore in magno fuit constituta periculo. Comitia Spirensia. Solymanus, ille heros Turcarum, regiam urbem occupavit Budam, ultima regno minatus. Aeger animo Cæsar, ab infelici Algeriana expeditione redux, Comitiam Imperii indixit Spiræ, quæ A. 1542. Februario mense ceperunt initium. Ex Germaniæ Principibus nonnisi Brandeburgicus, Palatinus, Electores, & Mecklenburgi Dux fuerunt præsentis. Præfens quoque fuit Ernestus noster, Cæsari & Regi Romanorum, quorum causa præsertim agebatur, ut placeret. Ceterorum aderant legati. Cæsaris loco Ferdinandus præfedit. (c) In Comitibus his contra Turcas decernitur indictio belli. Decernitur indictio Concilii generalis.

C 3

(b) In dem *Neuen Haus*.

(c) SLEIDANUS Lib. XIV. p. 396.

ERNEST.

Auditæ Galliæ Regis, de violatis a Cæsare legatis suis in Infubria, querelæ. De caussis religionis statutum est nihil, quia ad Concilium deferendæ.

In iisdem Comitibus Ernestus, ut senior gentis, ante fratris sui natu majoris Bernhardi filios locum postulavit. Reluctantibus autem pupillorum tutoribus, Ferdinandus, Romanorum Rex, decrevit, ut nihil mutaretur, sed & simul literis cavit, ne res ullo modo noceret Ernesto, nec posteris.

Eodem anno inter Cameræ Imperialis Emendatores Marchio noster comparet.

Circa id tempus Castrum Landeck & vicus Kœndringen in Marchia Hachbergæ, ut & vicus Brunstatt in Sundgovia, occasionem litis cum Austriaca domo dederunt Ernesto. Litem Erasmus, Argentinensis Episcopus, A. 1549. componere studuit.

§. XIII

Monast.
Nym-
burg.

Nymburgi in eadem Marchia haud procul Emmedinga, Monasterium fuit Eremitarum Ordinis D. Antonii, simile illis, quæ olim Friburgi Brisgovia, Villingæ in Nigra Sylva, Memmingæ apud Suevos floruerunt. (d) Carolus I. Marchio Ecclesiam parochialem Nymburgi, in quam jus patronatus habebat, Præceptori Ordinis D. Antonii, in Friburgensi Civitate habitanti,

(d) MANLIJ Chronicon Constantiense, & ex eo PETRUS in Suevia Ecclesiastica.

A. 1456. tradidit, ut Monasterium ejusdem Ordinis ibi constitueret. Monachi ad paupertatem redacti, A. 1545. locum illum paulatim deseruerunt. Ernestus & successor ejus Carolus Nosodochium ibi constituere.

Albertus, natus maximus filiorum Ernesti, quum A. 1542. præmatura morte obiisset, de portione terrarum ejus inter Bernhardum & Carolum fratres enata est controversia, quam Ernestus pater, A. 1547. ita composuit, ut inferiorem Marchionatum Bernhardus; Marchiam Hachbergæ cum reliquis Brisgoviæ Dynastiis acciperet Carolus.

In Comitibus Germaniæ A. 1548. decretum est, ut novum Imperii conficiatur Laterculum, quod vocant Matriculam, ad quod tributa publica, huc usque inæqualiter distributa, in posterum exigerentur. Curam ejus rei in Circulo Suevico Elector Moguntinus Augustano Episcopo & Ernesto Marchioni, literis die 24. Jun. scriptis, commendavit. Ordines Imperii in Comitibus Augustæ habitis, eadem repetierunt. Literæ Ordinum ad memoratos Principes die ultimo Junii conscriptæ sunt; ex quibus apparet, jus convocandi Circuli Suevici Ordines soli Wirtembergæ Duci illo tempore nondum competiisse; quod & aliis exemplis firmatur.

A. 1551. Ernestus cum Friderico, Septemviro Palatino, Wolfgango Bipontino, Johanne Brandenburgico, Christophoro

ERNEST.

Wirtembergico aliisque Principibus pro liberando Landgravio Hassiæ ad Cæsarem misit legatos. (e)

§. XIV.

- Regimen
filiis tra-
dit.

Post regimen 38. annorum Ernestus, privatam acturus vitam, certa sub lege duobus filiis (Albertus enim jam ante decennium obierat) regimen tradidit; suam cuique partem assignans; ut, qui ab eo vitam acceperant, artem quoque regnandi ab eo adhuc vivo, addiscerent, atque adeo non tam ordini naturæ, quam patris voluntati, suum regimen deberent. Instrumenta hac super re, Christophori, Wirtembergæ Ducis, interventu, A. 1552. condita sunt.

Cum Bernhardo, filio natu seniore, in hunc modum convenit.

1. Pater die XI. Augusti, Pforzheimensem partem concedit Bernhardo.
2. Bernhardus, ut Vicarius patris, quotannis festo D. Martini, in œconomicos parentis usus Offenburgum 500. quartalia frumenti, 500. quartalia avenæ, 25. plauftra vini sumptibus suis curet transferri.
3. Bernhardus & Carolus fratres duas virgines sorores, eodem modo dotent, quo maritatæ dotatæ sunt; mortuoque patre

(e) THUANUS Lib. VIII. Cap. 6. pag. 281. SLEIDANUS Lib. XXIII. p. 270.

patre sumtibus sustententur communibus fratrum. Fine anni de acceptis & expensis patri reddantur rationes, ut de Marchiæ administratione sit omnino securus.

4. Pecuniarios redditus ex fortibus & bonis, ab ipso acquisitis, sibi pater reservat, ut & ex metallifodinis.
5. Liberum sit patri, quodcumque voluerit, recipere regiminis fasces.

Simile Instrumentum in Caroli filii junioris favorem die 26. Septembris ejusdem anni, ratione Hachbergæ, Rœtelæ, Saufenbergæ & Badevillæ condi jussit Ernestus.

§. X V.

In privato hoc statu non ultra quinque menses Ernestus transegit, sexto Februarii anni sequentis (1553.) ereptus e vi-
Obitus & Character.

vis, anno ætatis 71. Pforzhemii in Choro Collegiatiæ Ecclesiæ, quæ olim Aulica fuit, atque adhuc, sed absque Canonicis subsistit, sepultus.

Monumentum in Ecclesiæ choro magnificentum, duplex; altera pars Ernestum, altera uxorem Urfulam repræsentat.

Sepulcralis inscriptio nonnisi simplex est, nomen ejus & ætatem indigitans.

Ex omnibus Ernesti gestis Princeps vere bonus, justus, lenis, æquus, & prudens elucet. Maximiliano & Carolo V. Cæsaribus, ut & Regi Romanorum Ferdinando, semper carus, con-

ERNEST.

stanti quoque Principum Imperii amicitia floruit; cum quibus nunquam in gratiam redierat; quod nullum eorum offenderat unquam. Moderatio, quæ omnibus ejus præfedit actionibus, in negotio religionis, ubi rara esse solet, præsertim apparuit. Vetera sacra nec aboluit; nec persecutus est, quæ visa sunt nova. Comitiorum vel Concilii futuri decreta expectans, suoque diffusus judicio, caute omnia tractavit; Friderici II. Electoris Palatini, amici sui, imitatus exemplum, antequam hic arma contra Cæsarem corripuit. Unde nec Smalcaldico fœderi A. 1536. nec Smalcaldico contra Cæsarem religionis bello, A. 1546. subscripsit.

Lenitas Ernesti ita fuit comparata, Principis dignitati ut nihil decederet. Auctoritate cum opus, severum se ostendit & gravem; quod exprimit lemma ejus nummo impressum: *Ernesto illudere noli.* (f)

§. XVI.

Religio.

Regimen ejus in illa incidit tempora quibus religionis negotia igne tractabantur & ferro. Lutheranismus & Zwinglianismus in Germania & in reliquo Europæo orbe magnas vires tum acquirere visi sunt. Cæsar, veteris religionis tenax, eam contra Protestantes defendere; hi sermonibus & scriptis suam promovere quovis modo studuerunt. Mediam Ernestus ingressus

(f) *Nit Schimpf mit Ernst.* Nummum, qui hoc ejus symbolum refert, vide infra inter Numismata.

est viam. In abolendo veteri cultu lentus, in admittendo novo non præceps, nec Cæsarem offendit, nec Protestantes a se alienavit; futuram religionis pacem, quam speraverat, expectans; cujus initium Passaviensi Transactione lætus vidit; complementum Pace Augustana videre non potuit.

Lutheranum tamen Concionatorem, quem Philippus frater vocaverat, Ungererum, Pforzhemii publice docere permisit. Quin & ipse Concionatorem Aulicum, Protestantium sacris additum, denique habuit, Jacobum Truckenbrotium, qui dein ad Ecclesiam S. Theodori Basileæ Minoris vocatus est Pastor. Hoc auctore non semel Augustanam Confessionem in terris suis introducere cogitavit Ernestus, nisi Cæsarem timuisset. Filios tamen sacris Lutheranis imbui curavit. In Clericos, dissolutis moribus viventes, inclemens. Ferdinandus Romanorum Rex, ad Prælatorum Brisgoviae, Sundgoviae & Silvæ Nigræ preces A. 1536. a proposito avocare studuit Ernestum; sed ille jus suum in Clericos, ditioni suæ subiectos, eorumque bona, in Marchionatu sita, literis, die 12. Martii A. 1537. ad Ferdinandum scriptis, defendit.

Ernestus in Badensium Marchionum serie primus est, quî *Landgravii* axioma in sua Gente renovavit, illudque Sausenbergico axiomatici junxit, *Landgravium Sausenbergæ* se vocans.

ERNEST.

§. XVII.

Uxor I.
Brandenburgica.

Tres Conjuges thoro suo induxit Ernestus; cum quibus constanti vixit concordia.

Prima fuit ELISABETHA, Friderici Brandenburgici filia; Alberti, Borussiae primi Ducis, foror, quæ A. 1494. die 26. Martii nata, nupta die 29. Sept. 1510.

Ceremoniam Maximilianus Cæsar legatione ornavit, Elisabetha post octennale connubium obiit Stutgardiae die 31. Maji A. 1518. in primaria illius Civitatis Ecclesia sepulta; ubi inscriptio ejus sepulchralis hodieque superest, nihil præter nomen continens.

§. XVIII.

II. Rosenfeldia.

Secunda Ernesti uxor fuit URSULA DE ROSENFELD; (g) ex perantiqua Suevicæ Nobilitatis gente prognata; quæ nomen suum traxit ab oppido, quod Wirtembergicæ Præfecturæ cognominis caput est. Urslingensis Dynastiæ veteris pars fuit. Eberhardus, Wirtembergæ Comes, Wernero de Rosenfeld immunitatem bonorum Rosenfeldæ A. 1389. confirmavit. (h)

In hastiludio Wirzburgensi A. 1479. decretum fuit, ut, quorum majores jam frequentaverant hastiludia, & qui quartum No-

(g) Nonnulli male *Rosensels*. Rosenfeldiorum Insignia extant in *Libro Insignium*, Norimbergæ impresso, Part. II. Tab. 98.

(h) BURGERMEISTER *Cod. Diplom. Equestr.* Tom. II. pag. 637.

bilitatis gradum probaverint, ad certamen admitterentur foli.
Wolffius de Rosenfeld fenior testimonia protulit. (i)

A. 1488. inter Nobiles Clypei S. Georgii, qui Fœderi Suevico nomen dederunt, Wernerus Georgius & Wolffius de Rosenfeld numerantur. (k)

A. 1518. Georgius de Rosenfeld Nobilis decessit cum conjugē Margaretha de Hoheneck, (l) in Byhelenfi Ecclesia prope Turingam sepultus. (m)

Eberhardus de Rosenfeld Ecclesiasticam vitam eligens, A. 1525. cælebs decessit, in eadem Ecclesia sepultus. Cum eo Rosenfeldia gens periit, ut CRUSIUS testatur. (n) Urfulæ de Rosenfeld, quæ Ernesto Marchioni nupsit, pater videtur fuisse Georgius ille, qui A. 1488. Fœderi Suevico accessit & A. 1518. extinctus est.

Urfula Rosenfeldia die 26. Febr. A. 1538. decessit, Pforzhemii prope maritum sepulta. Sepulcrum simplici Inscriptione ornatum; absque chronologicis & genealogicis notis.

D 3

(i) CRUSIUS *Paraleipom. Rer. Suev.* pag. 103.

(k) DATT. *de Pace Publica* Lib. II. Cap. 7. pag. 280.

(l) A. 1488. Rodulfus & Johannes de Hoheneck in Fœdere Suevico partis Heogovicæ; A. 1512. Endriſs de Hohneck in Fœdere Nobilitatis Suevicæ occurrunt. DATT. *de pace publica* Lib. II. Cap. 7. pag. 279. Cap. 22. pag. 204.

(m) Epitaphium exhibet CRUSIUS *Annal. Suev.* Part. III. Lib. XII. pag. 81e.

(n) Loco alleg.

ERNEST.

§. XIX.

III. Bombastia de Hohenh.

Tertia Ernesti conjux erat **ANNA BOMBASTIA DE HOHENHEIM**, quam Genealogi Badenses ignorant.

Hæc ex veteri quoque Suevorum Nobilitate prodiit. Hohenheim vicus, supra Plieningam, in Wirtenbergico Ducatu, Castro quondam conspicuus, quod Nobiles, nomen inde ducentes, inhabitant. Seculi XIII. medio Hohenheimenses Nobiles dimidiam Præfecturæ Eslinganæ partem tenuerunt. (o) Eiusdem seculi fine (A. 1292.) Fridericus & Hugo patruales, dicti de Hohenheim vixerunt. Wilhelmus Bombast de Hohenheim cum fociis Clypei S. Georgii ad Neccarum Suevico Fœderi A. 1448. accessit. (p) Hic Annæ Marchionissæ vel pater fuit vel avus.

Obiit post maritum vidua XXI. annorum A. 1574. die 6. Junii. Epitaphium ejus duplex Sulzbergæ in Ecclesia Aulica in choro conspicitur. Duo nempe lapides sepulcrales: alter muro inclusus, cum quatuor gentilitiis insignibus, alter in plano. Conjugium hoc sterile. At numerosam Ernesto sobolem conjuges duæ priores dederunt.

§. XX.

Albertus filius Ernesti.

Ex Elifabetha prodiit Albertus; cujus annus nativitatis ignotus. Turcico bello A. 1541. in Hungaria interfuit; ex qua

(o) CRUSIUS *Paraleipom. Annal. Suev.* pag. 91.(p) DATT. *de Pace Publ.* L. II. C. 7. pag. 280.

redux anno sequenti, die XII. Decembris Wasserburgi in Bavaria, in ipso juventutis flore, decessit. Juvenis non satis obsequens patri, ad secundas pater quod progressus est nuptias.

JOHANNES SAPIDUS, Selestadiensis, inter bonarum literarum restauratores illustris, Argentorati docens, *Consolationem* de morte Alberti hujus ad Guilielmum Bœcklinum, Episcopi Argentinensis Præfectum Rubeaquensem scripsit, quæ Argentorati A. 1544. impressa (q) ostendit, Albertum bonis literis non medioeriter fuisse ornatum. Scriptum hoc Sapidi Albertum, Christophori Marchionis fratrem, respicere supra (r) relatam est. Sed Albertum nostrum Christophori nepotem, Ernesti filium, a Sapido laudatum esse, monendus est Lector.

§. X X I.

Alberto nascendi ordine successit *Anna*, Carolo Hohenzollerano Comiti A. 1537. nupta; Johannis Georgij, Hohenzollerani Comitis avia; quem Ferdinandus II. A. 1623. Imperii Principem Ratisbonæ creavit.

Secunda filiarum Ernesti, *Amalia*, Friderico Læwensteini Comiti, Cameræ Imperialis Præfidi, A. 1561. nupta, A. 1594. absque liberis defuncta est.

(q) GESNERUS in *Bibliotheca* pag. 494. HERTZOG in *Chron. Alsat.*
Lib. VII. pag. 36.

(r) Tom. II. pag. 291.

ERNEST.

- III. Maria
Jacobæa.

Tertia Ernesti filia fuit *Maria Jacobæa*, Wolfgango, Comiti Barbiensi, apud Saxones A. 1577. maritata, A. 1594. mortua.

- IV. Maria
Cleophe.

Quarta fuit, *Maria Cleophe*, Wilhelmo, Sulzio Comiti, in matrimonium collocata A. 1584. decessit d. 28. Augusti A. 1580.

V. Elifabeta.

Quinta fuit *Elifabeta*, nata d. 20. Maji A. 1516. Primo hæc matrimonio A. 1533. nupsit Gabrieli, Salamancæ Comiti, Ferdinandi I. Cæsaris Aulico, qui eum Ortenburgæ apud Carentanos Comitem creavit.

Ephorus hic fuerat Ferdinandi I. Imp. quum ex Hispania in Germaniam proficisceretur. Salamancano mortuo Elifabeta secundis nuptiis A. 1544. Conrado Comiti de Castello, Wolfgangi filio, nupsit atque A. 1552. die 9. Maji diem obiit supremum.

§. XXII.

Bernhardus
filius.

Secundus filiorum Bernhardus A. 1517. natus, adolescens A. 1534. Lutetiam & Aurelianum profectus est. Redux indomitus juvenis, liberio rem cum ageret vitam, divisione terrarum, a patre inter filios A. 1537. facta, non contentus, debitis immerfus, ad Basilienses se vertit & ab illis jus Civitatis ad 20. annos pro se & pro terris, quas ex paterna hæreditate aliquando in Hachbergæ, Saufenbergæ & Roetelæ ditionibus accepturus erat, A. 1540. die 2. Aug. obtinuit.

In conventionem cum Basiliensibus inita, promisit illis jus aperturæ in Castris suis; promisit, insciis illis, se non suscepturum

rum esse bellum; nec contra religionem aut leges illius Civitatis aliquid se suscepturum, si in ea fortassis commorari decreverit. Bernhardus enim, uti pater, Protestantium sacris nondum publice accesserat. Evenerunt hæc, senior dum viveret frater Albertus.

Mortuo cælibe fratre A. 1542. fororum & affinium intercessione Bernhardus anno sequenti die 15. Octob. a patre in gratiam his conditionibus receptus est:

- I. Bernhardus per triennium militet sub Cæsare, vel sub Rege, Electore quodam aut Principe.
- II. Juri Civitatis Basiliensium renunciat. Pater ejus debita, ibi contracta, solvat.
- III. Alberti, natu maximi filiorum, nuper mortui, Pforzheimensem Marchiæ portionem pater assignavit Bernhardo. Carolo Hachberga, Saufenberga, Roetela & Badevilla concessæ.

Bernhardus, XXXVI. annorum juvenis, die 20. Jan. decessit cælebs, ante patrem, sepultus Pforzhemii. (s) IMHOFIUS eum cum Beato Bernhardo confudit. (t)

Tom. IV.

E

(s) Epitaphium ejus est: *Anno a Christo nato M D LIII. XIII. Cal. Febr. illustriff. Princeps Bernhardus Marchio Badæ & Hochbergæ. &c. cum ex febre laboraret suam in Jesum Christum fidem pie testatus universæ carnis viam ingressus est.*

(t) *Tabular. Genealogicar. Part. II. Tab. 78.*

ERNEST.

§. XXIII.

VI.
Margaretha filia.

Sexta Ernesti Marchionis filia, Margaretha, Wolfgango, Oetingæ Comiti, qui fuerat filius Ludovici senioris, nupsit die 12. Nov. A. 1538.

VII. Salome filia.

Septima filia Salome, Uladislao, Comiti ab Haag, A. 1540. nupta; sine liberis A. 1559. defuncta.

Carolus filiorum postremus.

Carolus Ernesti filiorum fuit postremus, ex Rosenfeldia A. 1529. prognatus. Ernestinæ hic Lineæ propagator in regimine successit patri, quem omnino felicem diceres, si nonnisi hunc filium habuisset; cujus nativitatem ægre tulisse videntur fratres natu majores.

Nec transeundum silentio est, Tabularii Marchici illorum temporum custodes, in annotanda matrimoniorum Ernesti Marchionis & nativitatis liberorum ejus chronologia non fuisse satis diligentes.

